

Nog een insect in de problemen: aantal zweefvliegen op de Veluwe gedecimeerd in veertig jaar

Ronald Veldhuizen
Amsterdam

Op de Veluwe zien onderzoekers een drastische achteruitgang van de zweefvlieg, een belangrijke bestuiver van bloemen. Er bevinden zich 80 procent minder zweefvliegen in het bos dan veertig jaar geleden, en bijna de helft van de soorten is verdwenen. Wat de afname precies veroorzaakt is niet zeker, maar de biologen vermoeden vervuiling van buitenaf.

Het onderzoek, gepubliceerd in *Insect Conservation and Diversity*, past in een reeks studies waaruit blijkt dat wetenschappers steeds minder bijen, vlinders, en insectenetende vogels aantreffen in Nederland en de rest van Europa. Zo bleek uit een spraakmakende studie in 2017 dat insecten in Duitse natuurgebieden zo'n 75 procent minder vaak voorkomen dan 27 jaar eerder. Hoewel over dat exacte cijfer later discussie kwam, liet recentere zweefvliegonderzoek in Duitsland onlangs ook al zo'n trend zien. Populatie-ecoloog Elke Jongejans van de Radboud Universiteit heeft aan beide studies én de nieuwe gewerkt en zegt 'zeker wel bezorgd' te zijn. 'De achteruitgang die we bij zweefvliegen in Duitse graslanden zagen, blijkt nu ook in een bos in Nederland te zien.'

Jarenlang rondjes lopen

De nieuwe studie, benadrukt Jongejans, is vooral de verdienste van één onderzoeker: landschapsecoloog Aat Barendregt van de Universiteit Utrecht.

Die loopt namelijk al sinds 1982 met een insectennet hetzelfde rondje van drie kilometer door Boeschoten, een Veluws bos vlak naast Garderen. Telkens vangt en identificeert hij elke zweefvlieg die hij tegenkomt. Vooral de afgelopen twee zomers heeft hij weer veel gelopen en de laatste tellingen gedaan. 'Er was corona, dus ik zat vast in Nederland. En met het nieuwe onderzoek dat over insecten verscheen werd het ook weer noodzakelijk om dit vast te leggen.'

'Bijna niemand doet dat, jarenlang van die rondjes lopen en het goed documenteren', zegt entomologiehoogleraar Marcel Dicke van Wageningen Universiteit. 'Dit is heel waardevol.' De achteruitgang vindt Dicke, die niet betrok-

Dit past in reeks studies die dramatische achteruitgang van bijen en vlinders aantonen

Pyjamazweefvlieg voedt zich.

Foto Getty

ken was bij de studie, er 'overtuigend' uitzien. Ook bioloog Roel van Klink van het Duitse biodiversiteitsinstituut iDiv in Leipzig noemt de studie 'heel solide'. Hij rekent zelf geregeld insectendata door. 'Ze hebben echt alles uit de telling gehaald dat er uit te halen viel.'

Wrange smaak

Waarom er minder zweefvliegen in het bos zoemen, valt niet met zekerheid te zeggen, maar vermoedens hebben de biologen wel. 'Vijf kilometer ten westen van het bos ligt de Gelderse Vallei, met menselijke activiteit zoals landbouw', zegt Jongejans. 'We weten van ander onderzoek dat er pesticiden te vinden zijn in Nederlandse natuurgebieden. En de stikstofuitstoot verandert de voedzaamheid van planten en daarmee misschien ook de bladluizenpopulatie waar sommige zweefvliegsorten van afhankelijk zijn.'

Het zou wellicht beter gaan met de zweefvlieg als de vervuiling uit de omliggende omgeving wordt aangepakt, oppert populatie-ecoloog Jongejans. In Leipzig beaamt Van Klink dat, maar hij wijst ook op andere mogelijke oorzaken van de achteruitgang. 'Het is een illusie om te denken dat een onbeheerd bos in veertig jaar tijd stilstaat en niet verandert. Om echt te begrijpen wat er met de insecten aan de hand is, zullen dat soort veranderingen meegenomen moeten worden in onderzoek.'

Wanneer Barendregt weer intensief gaat tellen, weet hij nog niet. 'Als je twee uur rondloopt en niets vangt, is dat best saai. Zeker als je weet hoe het vroeger was, krijg je dan toch een wrange smaak in de mond.'